

Nominirana dela za desetnico 2020

Jana Bauer: *Ding dong zgodbe*. Ilustrirala Bojana Dimitrovski. Ljubljana: KUD Sodobnost, 2018.

Naslovnica knjige deluje kot dvoje vrat, skozi katera lahko enakovredno, z obeh strani, vstopamo v dogodivščine, ki se dogajajo bodisi deklici ali dečku. Šest zgodb na eni in drugi strani ponuja podoben zaplet z istimi literarnimi liki, le da ju deklica in deček zapleteta in razpleteta na različni način. Avtorica ju predstavi domiselno, v obliki drugo osebnega pripovedovalca, kar je gotovo simpatična posebnost s spoznavno vrednostjo, zaradi katere imajo mladi bralci priložnost, da se globlje poistovetijo s sodobnimi pustolovščinami, kot jih nudi zabavno predstavljen otroški domišljijski svet. Te so mojstrsko prepletene z elementi iz klasičnih pravljic, spretno kombinirane z jezikovno svobodo, ki jo nudi pogovorni jezik in začinjene v veliko dozo humorja. Ko na vratih pozvoni, je torej čas za pobeg v igrivo zapisane Ding dong zgodbe.

Cvetka Bevc: *Božiček v ušesu*. Maribor: Založba Pivec, 2018.

Avtorica v romanu bralca odpelje na potovanje odraščanja, kar je prikazano s prilagajanjem sloga pisanja glede na različna življenjska obdobja Oje, glavnega literarnega lika (od naivno otroškega do kompleksnega v najstniških letih). Nelinearna zgodba predstavi pomembnejše kraje in dogodke, ki se zlagajo kot sestavljanke (selitev iz Nigerije zaradi vojne, svetovljanski London, Sečovlje). Oja je svetlopolti otrok Slovenke in Nigerijca. Po zlomu roke pri trinajstih letih se ji zdi, da se je v njeno uho naselil majhen Božiček, ki deluje kot njen notranji glas. V sebi je razklana zaradi iskanja identitete in razpetosti med tri države; jorubsko besedje je v simbolični simbiozi s slovenskim in daje ključ do Ojine identitete. V Sečovljah išče svoj prostor v družbi, kjer dobi nove prijatelje, se prvič zaljubi in skuša ustreči pričakovanjem svojih staršev, ki izhajata iz dveh zelo različnih kultur, a pri tem ne želi izgubiti same sebe.

Jure Jakob: *Tri vrane s platane: o živalih, otrocih in drevesih*. Ilustrirala Anja Jerčič Jakob. Dob pri Domžalah: Miš, 2018.

Pesniška zbirka, izdana v slikaniški obliki, vsebuje dvanajst pesmi, njihovi naslovi so posamezne vrste dreves: Jablana, Hruška, Leska, Hrast, Figa, Jerebika, Oreh, Bor, Breza, Tisa, Smreka in Platana. Vsako drevo avtor poveže z ljudmi, živalmi, letnimi časi (z naravnimi pojavi) in večinoma tudi s plodovi dreves. Lirski subjekti so Jurij, Peter, Boža in Nina, včasih kar splošno poimenovanje otroci. Skoraj v vsaki pesmi je omenjena tudi žival (belouška pri hruški, veverice pri lešnikih in orehih, polh pri hrastu, maček pri figi ...); nekajkrat so navedeni tudi plodovi dreves (npr. hruške, lešniki, orehi). Struktura zbirke je enotna na vsebinski in oblikovni ravni. Pesmi so zgrajene iz dvostišij z zaporedno rimo; mestoma se pesnik poigrava s stalnimi besednimi zvezami (npr. figa – eno figo vreden potep), priložnostnicami (npr. pesemhiše) in uporablja miselne prestopne. Ob koncu zbirke je dodano informativno besedilo o značilnostih drevesih (Pa še nekaj besed o vsakem od dreves).

Gaja Kos: *Obisk*. Ilustrirala Ana Zavadlav. Ljubljana: Mladinska knjiga založba, 2019.

Glavna junaka slikanice *Obisk* sta družabni, hiperaktivni tapir, ki se na novo preseli pod drevesno krošnjo, in počasni lenivec, ki živi v njej. Avtorica spretno gradi napetost, ko se premo sorazmerno z zmanjševanjem razdalje med njima, povečuje pričakovanje skorajšnjega snidenja. Ko lenivec končno le prispe, ubogi tapir izmučen od vztrajnega čakanja zaspi, kar se zdi gostu naravnost izvrstna dobrodošlica. A po tem simpatično spodletelem srečanju sledi domiselni preobrat: vsak od njiju po srečnem naključju sreča sorodnejšo dušo, saj se pod sosednje drevo vseli še en tapir, v krošnjo pa lenivka. V poplavi didaktičnih knjig o »drugačnosti« Gaja Kos ponudi iskren in obenem izjemno topel pogled: najpomembnejše je, da druge – in tudi sami sebe – sprejmemo takšne, kakršni smo, pa čeprav to pomeni, da si naklonjeno mahljamo bolj od daleč.

Vesna Radovanovič: *Petelinček se zaljubi*. Ilustrirala Kristina Krhin. Murska Sobota: Ajda, IBO Gomboc, 2017.

Četrta slikanica iz serije o petelinčku (doslej jih je izšlo šest), ki je dobrosrčen, pošten, prijazen sodi med živalske pravljice, živali so postavljene v antropomorfne položaje, saj zgodbe govorijo bolj o ljudeh in človeškem ravnanju, kakor pa o ravnanju živali. Književni prostor sta kmetija, na kateri živi petelinček (recimo temu v razširjeni družini), in mlaka, v kateri živi račka. Književni čas je kratek, v ospredju je tema ljubezni, ki premaga različne ovire, pred katerimi se najdeta zaljubljenca, ki si izpovesta občudovanje in ljubezen. V kurniku se norčujejo iz petelinčkove ljubezni, pri čemer so uporabljene stalne besedne zveze in komparacije, kar poudari predsodke. Zaljubljenca se ne moreta družiti na vodi, saj petelinček ne zna plavati, a račka razreši težavo; šele takrat petelinček razume mamino misel: »Najlepša na svetu je prav ljubezen, saj v srce pripelje nekaj lepega, ga napolni s srečo in z veseljem.«

Andrej E. Skubic: *Babi nima več telefona*. Ilustrirala Tanja Komadina. Ljubljana: Mladinska knjiga založba, 2018.

Realistična povest *Babi nima več telefona* je druga knjiga iz serije Trio golaznikus (doslej je izšlo pet delov). Delo je postavljeno v sodobno urbano okolje, zgodba se odvija v šoli in na domovih treh nerazdružljivih prijateljev, Tomaža, Liama in Lije. Osemletniki imajo individualno izrisane značaje, hkrati pa so njihove »akcije« zastavljene na način, da zasedajo mesto kolektivnega literarnega lika. Tretjeosebni nevtralni pripovedovalec niza dogodivščine tria skozi naslovljena poglavja (*Samokia*, *Nimate pravice!*, *Komplicirano je ...*), posebej pa velja omeniti tudi odlične humorne, tudi informativne ilustracije Tanje Komadina, zlasti Kapitana Pajka, ki ga v svoje šolske zvezke tako rad riše Tomaž. Pripoved se osredinja na eni strani na humorne vsakdanje dogodivščine, npr. klic Petru Klepcu (gre tudi za medbesedilne in medmedialne navezave, npr. *Vojna zvezd*), na drugi strani pa na razumevanje smrti in žalovanja (smrt Liamove babice, ki nima več telefona), predvsem pa spomina na ljube ljudi. In prijateljstvo.

Cvetka Sokolov: *Bo res vse v redu?* Ilustrirala Marta Bartolj. Dob pri Domžalah: Miš, 2019.

Cvetka Sokolov je avtorica, ki se ne ustraši pisanja o temah, ob katerih mnogi ljudje raje padejo v zadrego kot v sproščen pogovor. V tej zgodbi se pisateljica suvereno loti zgodbe o drugačnosti, v tem primeru istospolne zveze, in obenem galantno pokaže, da so predsodki praviloma doma v glavah odraslih. Mlajši jih brez njihove pomoči pogosto sploh ne bi opazili, saj na svet okrog sebe gledajo z nepokvarjenimi očmi. V toku običajnih dni se v širši družini šolarja Bora gosti mora zaradi očetovega odhoda z drugim moškim. Ob nevarni in srečno končani poti v gore pa babica Milena, ki se doslej ni mogla sprijazniti s sinovo izbiro, ob vnukovi pomoči, sprejme resnico, naj si vsakdo sam oblikuje življenjske odločitve. Besedilo teče gladko in naravno do trenutka, ko ob koncu bralci utemeljeno prikramo: ja, vse bo v redu.

Bina Štampe Žmavc: *Kraljična onkraj ogledala: pravljicnih devet in ena za nasmeh*. Ilustrirala Darka Erdelji. Maribor: Založba Pivec, 2019.

Bina Štampe Žmavc svojim z občutljivim pesniškim izrazom zapisanim devetim pravljicah (in eni pesmi), ki se vsebinsko precej vežejo na klasično pravljичno izročilo, z mehko potezo doda tudi sodobni karakter. Princeso v naslovni pravljici zaznamuje iskanje prave identitete, do katere pride s pomočjo ogledala, zaradi česar ji uspe »odložiti« steklene čevlje in z njimi povezano usodo, kot jo poznamo iz neke druge pravljice. Nesrečna »padla« zvezdica v drugi pravljici najde svojo vlogo v toplem odnosu z modrim drevesom. V naslednji se Luna zaljubi v pesnika ... in tako naprej, kajti prav pesniki, pesnjenje in poezija sama so rdeča nit njenega izraza. Avtorica se lahkotno poigrava z besedami, inovativno ustvarja nove, bralce mimogrede zapelje v svet samosvojih primer in očarljivih prisposodob, in tako v celoti ustvari bogato delo, pravo zakladnico jezika in domišljije za mlade bralce.

Anja Štefan: Škratovske oči. Ilustrirala Marjanca Jemec Božič. Ljubljana: Mladinska knjiga založba, 2018.

Škratovske oči, zbirko pesmi za otroke Anje Štefan, preveva značilen veder ton, kar pa ne pomeni, da v svojo milozvočno pesniško mrežo ne lovi tudi ostrejših tematik. Zbirka se začne z naslovno pesmijo, v kateri škrat prvi zvonček, ki pokuka izpod snežne odeje, podari svoji ljubljeni ženici, zaključi pa se s pesmimi o zimi; med njimi se zvrstijo takšne, v katerih slišimo pomladno regljanje žab in poletno plimovanje morja. Ob menjavah letnih časov Anja Štefan v svojih pesmih subtilno sledi tudi premenam čustvenih stanj in medosebnih odnosov, od sončnih do nevihtnih; prav združevanje obeh ravni je ena glavnih odlik knjige. Mladi bralci tako prek na videz preprostih, a globokih pesmi, spoznavajo različne odtenke sveta in se obenem učijo, kako je mogoče impresije o njem ubesediti. Tako si bodo morda nekoč, ko bodo dobre volje, rekli: »Danes sem kot sonce, danes poje mi korak.«

Jani Virk: Brez imena. Ljubljana: Mladinska knjiga založba, 2018.

Zgodba mladinskega romana je le na prvi pogled preprosta in verjetno pri bralcu ter tudi literarni vedi sprašujoča, če je sploh »mladinska«. – Ko oče zaradi krize srednjih let zapusti mamo in se preseli k mlajši ljubici, bivša žena zapade v depresijo in ne zmore sinu stati ob strani v njegovih stiskah. Skozi zgodbo spremljamo fantovo preobrazbo iz obetavnega mladega nogometaša v brezdomnega narkomana. Naslov *Brez imena* je večpomenski. Ime glavnega lika nikoli ni razkrito in ponudi drugačno razumevanje družbene marginalizacije – zaradi spleta nesrečnih okoliščin se lahko kdorkoli čez noč znajde na robu družbe. Označuje pa tudi pomen družbeno odrinjenih za splošno javnost – tistih brez imena, nevidne skupine, ki smo jo vsi pozabili. Virk notranje in zunanje dogajanje opisuje brezkompromisno in jasno, a z veliko mero empatije ter nikoli ne zapade v moraliziranje. Kompleksnost zgodbe in sporočilnost presegata okvir mladinske književnosti in ponujata naslovniško odprtost.

Podelitev nagrade desetnica podpirata:

Mestna občina
Ljubljana